

Vrijheid versus zekerheid

Achtergrond - 15 mei 2002

Toen Pim Fortuyn zijn afstraffing aan het adres van de regering 'De puinhopen van acht jaar paars' in het internationale perscentrum Nieuwspoord presenteerde, verdrongen zich niet alleen elf televisiecamera's bij de ingang, maar ook een krijsende menigte jonge fans. Het er van af houden het gebouw te bestormen was relatief makkelijk voor de beveiligingsbeambte bij de ingang van Nieuwspoord - pubers zijn geen journalisten. Een ieder die er een beetje volwassen en weldenkend uitzag, kwam binnen. Dus ook drie leden van een 'Biologische Bakkers Brigade', die Fortuyn kort voor het begin van zijn presentatie tamelijk onappetijtelijke taarten in zijn gezicht worpen.

Vergelijkbare aanslagen met verstrekende gevolgen hebben ook in Duitsland plaatsgevonden. Men herinnert zich Helmut Kohl, in driftige razernij, die door zijn bodyguards slechts met moeite ervan kon worden weerhouden zich op een eieren-gooier te werpen. Wolfgang Schäuble werd als minister van Binnenlandse Zaken in oktober 1990 door een geestelijk gestoorde tijdens de verkiezingscampagne neergeschoten.

Zes maanden daarvoor was Oscar Lafontaine slachtoffer van een aanslag: een vrouw stak tijdens een massabijeenkomst in op de toenmalige minister-president van Saarland.

Duitse politici maar zelden in menigte

Sindsdien mengen Duitse top-politici zich nog maar zelden in een menigte. En als ze dat al doen, zijn de beveiligingsbeambten in hun directe nabijheid. Ook bij persconferenties, discussies, feestelijke en andere openbare gelegenheden komen de leden van de regering en van de oppositie - mits belangrijk genoeg - bijna altijd met imponerende begeleiders, die een huidskleurig knopje in het oor dragen.

De Nederlandse premier Kok reed tot 11 september in een ongepantserde auto door het land. Minister Van Boxtel van Grote Steden- en Integratiebeleid loopt 's avonds zonder begeleiding door de Haagse binnenstad. Wie het Nederlandse parlement in wil, kan dat zonder veel moeite - mits hij het goed aanpakt: zodra een groep van parlamentsmedewerkers of journalisten koers zet richting ingang, is het voldoende om zich hierbij aan te sluiten en te doen als of hij erbij hoort. Er

is goede kans de schuifdeuren van het parlamentsgebouw ongehinderd te passeren.

Wie daarentegen alleen nog maar in het bezoekerscentrum van de Reichstag binnen dringen wil, moet door een safety-sluis met gepantserd glas, krijgt begeleiding tot aan de lift en wordt wantrouwig door portiers en politieagenten in de gaten gehouden.

Let wel: Dit alles slechts om de glazen koepel te kunnen beklimmen. Het betreden van de niet-openbare gedeeltes van het parlamentsgebouw is zonder uitnodiging, begeleiding of perskaart ondenkbaar.

Veiligheidsmaatregelen verschillend

Waarom ligt het dat de veiligheidsmaatregelen aan deze en aan de andere kant van de grens zo verschillend zijn? Een deel van de verklaring kun je vinden, als je kijkt naar de verschillen in de mate waarin in beide landen geweld tegen regeringsvertegenwoordigers is gebruikt. In Nederland is sinds 330 jaar geen moord op een politicus voorgekomen, in Duitsland waren er (zie boven) verschillende pogingen - naast de dodelijke aanslagen van de terroristische RAF tegen vooraanstaande vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven. Dat zou een verklaring kunnen zijn, onder het motto: een gewaarschuwd mens telt voor twee.

Mogelijkerwijs bestaat er nog een dieperliggende verklaring voor de verschillen in omgang met veiligheid. Die is gebaseerd op de verhouding die de bevolking tot overheid en regering heeft. Daarin onderscheidt zich de doorsnee Duitsers duidelijk van de doorsnee Nederlander. In de huidige Bondsrepubliek is een duidelijke gezagsgetrouwheid blijven bestaan, die haar wortels heeft in het door Pruisen gedomineerde Duitse Rijk. In het Koninkrijk der Nederlanden geloofde men traditioneel meer in de instituties van de maatschappelijke zuilen. Wat juist of onjuist was, werd door de mores - de gedragsregels - van de gereformeerde, de protestantse of de katholieke zuil bepaald, de overheid stelde slechts het kader vast. Het in het hele land verspreide calvinisme droeg ertoe bij, dat elke Nederlander ouder dan 60 eerder het idee aanhing dat hij aan zijn eigen waarden en normen, respectievelijk aan die van zijn maatschappelijke omgeving moet gehoorzamen dan de controle over te laten aan overheidsinstellingen. In elk geval: de sociale controle was niet alleen sterk, maar ook dichtbij.

Misschien wordt de anonieme staatsmacht ook daarom niet serieus genomen; de politie geldt in brede kringen van de Nederlandse bevolking als incapabel. Nu is het niet zo dat de gemiddelde Duitser sympathie koestert voor de ouderwets in kaki en groen geklede politieagenten. Respect heeft hij wel voor hen. In een onlangs gepresenteerde opiniepeiling over de prestaties van de politie betoonden

de geïnterviewden zich overwegend tevreden.

Individualisme

Na het einde van de verzuiling hebben de Nederlanders zich tot het individualisme bekeerd - of zo men wil zijn ze doorgeschoten naar rebellie tegen het collectivisme binnen de zuilen. Een dergelijk proces heeft in Duitsland nooit plaatsgevonden, het nakomen van je verplichtingen, de eis om een nuttig lid van de maatschappij te zijn en je daarnaar te voegen, wordt in het algemeen goed nagekomen - tenminste als je afziet van de paar echte individualisten die zich daartegen bewust afzetten.

Daarom is het vanzelfsprekend, dat men bij individuen die in het openbaar verschijnen rekening houdt met hun veiligheid. Je hoort zelden dat politici geen persoonlijke bescherming willen. En zelden ontkomt een politicus aan de druk die een dergelijke bescherming met zich meebrengt: toen de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer begon te trainen voor de marathon en dagelijks lange afstanden aflegde, hijgden zijn beveiligingsbeambten met hem mee en probeerden zij hun beschermeling van zijn voornemen af te brengen. Het einde van het verhaal is bekend: Fischer zette door en trainde bijna dagelijks met veiligheidsbegeleiding. Tegenwoordig neemt de door het lopen afgeslankte minister van Buitenlandse Zaken weer in gewicht toe. Misschien hebben zijn beveiligingsbeambten na 11 september toch hun zin gekregen.

Christoph Podewils is freelance journalist te Berlijn. Hij is onder andere werkzaam voor het nieuwsmagazine Focus en de Duitse persdienst Deutsche Presseagentur. Van februari tot april 2002 was hij in het kader van het [Journalistenstipendium Duitsland-Nederland](#) te gast bij de parlementaire redactie van Trouw.

[Yahoo-dossier Innere Sicherheit](#)

Lees ook het Uitgelicht-artikel ['Veiligheid burger inzet verkiezingen'](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2471/vrijheid-versus-zekerheid>